

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/aktualnosci/38725,Dokumenty-dotyczace-proby-upamietnienia-poleglych-zolnierzy-AK-Sprawa-Operacyjne.html>
27.04.2024, 00:16

Dokumenty dotyczące próby upamiętnienia poległych żołnierzy AK - Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia (SOS) kryptonim „Kiwercze”

W związku z obchodami 75. rocznicy przemianowania ZWZ na AK prezentujemy materiały dotyczące podjęcia próby wmurowania i uroczystego odsłonięcia tablicy poświęconej pamięci poległych żołnierzy AK

ZARZĄDNIK

WNIOSEK
o wyłączenie z wykazu operacyjnych sprawozdań

Wniosek
ZARZĘDZANO
w Wydziale
pod Nr OMA-13977
data 10.12.2010

Typ: 0100000

1. Opis sprawy: W dniu 27.11.2010 r. o godzinie 14:00 p.m. Komisja Wykonawcza Wydziału III EMO w Warszawie, w składzie: Przewodniczący: ...

ARCHIWUM EMO w Warszawie

ZARZĄDNIK

WNIOSEK
o wyłączenie z wykazu operacyjnych sprawozdań

Wniosek
ZARZĘDZANO
w Wydziale
pod Nr OMA-13977
data 10.12.2010

Typ: 0100000

1. Opis sprawy: W dniu 27.11.2010 r. o godzinie 14:00 p.m. Komisja Wykonawcza Wydziału III EMO w Warszawie, w składzie: Przewodniczący: ...

ARCHIWUM EMO w Warszawie

TAJNE
identyfikator

MELDUNEK OPERACYJNY

Nr sprawy	Nazwa (informacji)	Treść (informacji)	Kod informacji
01	Identyfikator meldunku	Wydział Wydział III	01000000
02	Nadawca meldunku	Wydział III EMO w Warszawie	0100040
03	Data nadania meldunku	X	051114
04	Nr numeracyjny „C”	identyfikator	010117
05	Data nadania informacji	Nazwa: EMO Inicjał: EMO	010117
06	Zagadnienie	inne	1000
07	Obszar		
08	Kraj i gmina		
09	Strona WWW		
10	Data powstania sprawy (dni)	X	051114
11	Źródło	Wg	0
12	Okres info	starygdzieś	0
13	Okres informacji	starygdzieś	0
14	Opis sprawy (rodzaj i metody pracy operacyjnej)	Wykazanie sprawozdań, Wykazanie do 1 stopnia wyłączenia, Wykazanie karności.	010000
15	Specjalne wyłączenia meldunku		
16	Specjalne wyłączenia sprawy		
17	Nazwa i inicjał osoby, której nadano meldunek w „C” do danych operacyjnych	N / N	identyfikator

TAJNE
identyfikator

MELDUNEK OPERACYJNY

Nr sprawy	Nazwa (informacji)	Treść (informacji)	Kod informacji
01	Identyfikator meldunku	Wydział Wydział III	01000000
02	Nadawca meldunku	Wydział III EMO w Warszawie	0100040
03	Data nadania meldunku	X	051114
04	Nr numeracyjny „C”	identyfikator	010117
05	Data nadania informacji	Nazwa: EMO Inicjał: EMO	010117
06	Zagadnienie	inne	1000
07	Obszar		
08	Kraj i gmina		
09	Strona WWW		
10	Data powstania sprawy (dni)	X	051114
11	Źródło	Wg	0
12	Okres info	starygdzieś	0
13	Okres informacji	starygdzieś	0
14	Opis sprawy (rodzaj i metody pracy operacyjnej)	Wykazanie sprawozdań, Wykazanie do 1 stopnia wyłączenia, Wykazanie karności.	010000
15	Specjalne wyłączenia meldunku		
16	Specjalne wyłączenia sprawy		
17	Nazwa i inicjał osoby, której nadano meldunek w „C” do danych operacyjnych	N / N	identyfikator

Warszawa, dn. 19.11.1944 r. 54

P o s t a c i o n e .

A B A K I D A

MATERIAŁY OPERACYJNE DO SPRAWY OPERACYJNEGO SPRAWOZDANIA
krypt. "ALIBIS"

ARCHIWUM
PISMO w Warszawie

W dniu 6.11.1944 roku Wydział III Nacz. Komendy za-
łożył sprawę operacyjnego sprawozdania Nr 13470 krypt. "Alibis".
Podstawę założenia stanowił przesłany z Wydziału
"W" dokument Nr 4103 z treści którego wynikało, że w/n osoby szan-
sują w kościele katedralnym pod wezwaniem św. Jakuba w Szczecinie
w dniu 9 listopada br. zostaną wywrzucone tablicy pamiątkowej na
oczi b. członków C/ Wydziału Wojewódzkiej AK, poległych w okresie II
wojny światowej.

W/n dokument przesłany był przez nadawcę samostan-
owego w Krakowie przy ul. Podbrzeźnej nr 2/3 na adres kryptonimowo
CACHOLINO - Guyana i skrytka poczta nr 64.

W wyniku podjętych przedsięwzięć operacyjnych usta-
lono, że organizatorami w/w zamierzenia są w. członkami C/ Wydziału
Wojewódzkiej AK:

- Stanisław LITWIŃSKI sam. Szczecin ul. Malopolska 20/c/
- Aleksander FRODOWICZ sam. Szczecin ul. Starowojnicka 3/w
- Ryszard KUCHARSKI sam. Gryfice ul. Pol. Chrobrego 16/9

W celu zabezpieczenia materiałów ustalono, że inspiro-
wać wywrzucenie tablicy pamiątkowej w kościele katedralnym w szcz-
eczynie b. członek AK - Agnieszka KUCIŃSKA z ~~Warszawy~~, który w lis-
topadzie ubiegłego roku na terenie kościoła św. Józefa w Gdańsku
był organizatorem wywrzucenia i ocalenia pamiątkowej tablicy z
okazji 50 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę.

Na skutek inspirowania wyżej wymienionego, b. człon-
kowie AK ze Szczecina i Stanisław LITWIŃSKI i Aleksander FRODOWICZ
oraz Ryszard KUCHARSKI z Gryfiec, planowali wywrzucić tablicę pamią-
tkową na oczi b. członków AK poległych w walce z niepodległość
Polski.

Uroczyste odzyskanie w/w tablicy miało odbyć się
na terenie wst. kościoła katedralnego w dniu 9.11.1944 r. z udział-
em członków rolnic polgłych.

- 2 -

ARCHIWUM
PISMO w Warszawie 33

W toku prowadzonej sprawy ustalono, że działalność
Stanisława LITWIŃSKO, Aleksandra FRODOWICZA i Ryszarda KUCHARSKIE-
GO ma charakter nieformalny, ponieważ swych zamierzeń nie uzgod-
niali z odpowiednimi władzami administracyjnymi i KBW1B.

Akt wywrzucenia i ocalenia tablicy pamiątkowej gloryfikującej bo-
haterów b. członków AK poległych w walce z okupantem hitlerowskim
z wojskiem i niepodległość Polski burmistrzkiej miał na celu potrząsnąć
władze i niepodległość Polski burmistrzkiej oraz upamiętnienie 50 rocznicy odzyska-
nia niepodległości przez Polskę, przydadającej na dzień 11 listopada
br.

W wyniku podjętych ustaleń destrukcyjnych, z organi-
zatorami w/w przedsięwzięcia zostały przeprowadzone rozmowy profilaktyczne
tytułem ostrzegawcze, pod przewidywaniem iż wiadomości dot. planowanego
wywrzucenia i ocalenia wspomnianej tablicy na terenie kościoła
katedralnego w Szczecinie, została przekazana na ścieżki i tym sro-
dkiem komuniowana na kanałach polonijnej prasy emigracyjnej i w an-
ty-
czajach NKZ.

W trakcie przeprowadzonych rozmów, wymienieni wyje-
wnili wszystkie składowości związane z planowanym przedsięwzięciem
na terenie tuż kościoła katedralnego oraz przynajmniej się do czego
smyli. Ponadto Stanisław LITWIŃSKI, Aleksander FRODOWICZ
i Ryszard KUCHARSKI zgodzili się iż dozwoliliby odstąpić od tego
zamierzenia i w przyszłości nie będą podejmować w tym kierunku żad-
nych kroków bez uprzedniego uzgodnienia z władzami administracyjnymi
i KBW1B.

Siećdziałając od powyższego Naczelnik Wydziału IV int
Komendy - ppłk. W. LINDENBERG przepracował rozmowę profilaktyczną
z proboszczem kościoła katedralnego w Szczecinie - ks. Janem, w
związku której wymieniony poinformował, że faktycznie zgłosił się
do niego szanujący na wiadomości sąsiadów, który ~~zgłosił~~ się z zami-
araniem i warunkami związane z wywrzuceniem tablicy na terenie kościoła
katedralnego.

Z uwagi na nieobecność biskupa SEMON / przebywa na
granicy / w którego kompetencji pozostaje tego rodzaju sprawy, ks.
JAN nie miałby władzy odowiedzi wspomnianemu sąsiadowi.

Ponadto ks. JAN zgodził się do nie wyrażania
zgody na tego rodzaju przedsięwzięcie ze strony osób świeckich.

Insy. Tr. II Wydziału III
por. Stanisław Ład

armią podziemną w okupowanej Europie. Jej głównym zadaniem była samoobrona oraz prowadzenie przygotowań do powszechnego powstania, które miało wybuchnąć w momencie załamania potęgi militarnej III Rzeszy. Kulminacją zbrojnego wysiłku AK była akcja „Burza” i Powstanie Warszawskie. Kolejnymi Komendantami Głównymi AK byli: gen. Stefan Rowecki ps. „Grot”, Tadeusz Komorowski ps. „Bór” i gen. Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek”.

Wobec błyskawicznych postępów Armii Czerwonej i realiów nowej, sowieckiej okupacji, 19 stycznia 1945 r. gen. Okulicki wydał rozkaz rozwiązujący AK. Represje stosowane przez Sowietów wobec polskiego podziemia spowodowały, że nie wszystkie oddziały podporządkowały się rozkazowi demobilizacji. Powstało Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” i inne ugrupowania konspiracyjne usiłujące walczyć o pełną niepodległość. Również i ci spośród żołnierzy AK, którzy złożyli broń usiłując odnaleźć się w powojennych realiach, jako „zaplute karty reakcji” byli tropieni i represjonowani przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa. Przez cały okres stalinowski, usiłowano byłym Akowcom udowodnić kolaborację z niemieckim okupantem lub prowadzenie działalności skierowanej przeciwko „władzy ludowej”.

Po 1956 r. w dawnych żołnierzach Polskiego Państwa Podziemnego nadal widziano zagrożenie dla komunistycznego porządku, teraz głównie w sferze kształtowania świadomości historycznej społeczeństwa. Stąd kultywowanie pamięci polskiej konspiracji z okresu II wojny światowej poddano ścisłej cenzurze, a aktywność kombatancą byłych żołnierzy AK wtłoczono w działalność Związku Bojowników o Wolność i Demokrację. Natomiast szczególnej szkodliwości dopatrywano się we wszelkich oddolnych, nieformalnych próbach krzewienia pamięci o heroizmie polskiego podziemia. Stąd Służba Bezpieczeństwa inwigilowała środowiska byłych Akowców i starała się przeciwdziałać wszelkim tego typu inicjatywom. Lista „zagrożeń”, na które SB zwracała szczególną uwagę obejmowała m.in. organizowanie nieoficjalnych spotkań, zjazdów, wieczernic partyzanckich czy spisywanie i wydawanie poza oficjalnym obiegiem pamiętników i monografii propagujących wysiłek zbrojny AK.

Przykładem takich właśnie działań jest Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia (SOS) kryptonim „Kiwerce”, którą w 1974 r. prowadził Wydział III szczecińskiej SB. Dzięki prewencyjnej kontroli korespondencji, funkcjonariusze SB poznali plany kilku byłych żołnierzy 27 Wołyńskiej Dywizji AK. Kombatanci ci dążyli do wmurowania i uroczystego odsłonięcia w kościele katedralnym św. Jakuba w Szczecinie tablicy poświęconej pamięci poległych żołnierzy AK. Ponieważ idea ta nie została uzgodniona ani z władzami szczecińskiego ZBOWiD ani też z władzami partyjnymi, SB wszczęła wzmożone działania, które w szybkim czasie doprowadziły do zażegnania „niebezpieczeństwa”. Wykrytych inicjatorów ufundowania tablicy poddano upokarzającym „rozmowom profilaktycznym”, które wymusiły na nich zarzucenie pomysłu i zobowiązanie się do nie podejmowania podobnych inicjatyw w przyszłości. Ta błyskawiczna reakcja przeciwko pozornie „niewinnej” idei powstania tablicy pamiątkowej pokazuje, jak dużą wagę przywiązywano do zwalczania niezależnych prób krzewienia pamięci o historii polskiej konspiracji w społeczeństwie.

